

Familia de grile Symboloud în limba română

Dovezi și justificarea designului

Dovezile comune cu familia în engleza britanică și deciziile specifice limbii române

Scop și concluzie

Acest raport descrie cele opt grile de vocabular Symboloud în limba română, explică dezvoltarea familiei de la Easy Access 4 la Core Communication 90 și prezintă dovezile și deciziile lingvistice care au stat la baza designului. Documentul se adresează profesioniștilor din domeniul comunicării augmentative și alternative (CAA), specialiștilor și utilizatorilor vorbitori de limba română, familiilor, cadrelor didactice și echipelor de produs.

Este necesară o justificare separată pentru versiunea în limba română deoarece dovezile privind organizarea afișajului sunt comune cu familia în engleza britanică, însă sistemul lingvistic nu este. Cercetările privind CAA multilingvă avertizează împotriva traducerii cuvânt cu cuvânt a unei liste de vocabular de bază din engleză. Un sistem CAA într-o altă limbă trebuie să țină seama de vocabularul, morfologia, sintaxa, sistemul de scriere și contextul cultural al acelei limbi (Amery et al., 2022; Soto și Tönsing, 2024) [2,10]. Familia în limba română păstrează arhitectura de grile stabilă de Symboloud, dar reconstruiește conținutul lingvistic în jurul formelor și nevoilor de comunicare românești.

Familia se bazează pe dovezi, dar nu este prezentată ca o soluție românească universală validată clinic. Cercetările susțin principiile folosite: mai multe dimensiuni ale grilei, combinarea vocabularului de bază cu vocabular tematic, organizare stabilă, personalizare, gramatică specifică limbii și acces la funcții de comunicare care depășesc simpla solicitare. Cuvintele exacte, pozițiile și pragurile dintre seturi rămân decizii de produs Symboloud, care necesită evaluare individuală și revizuire continuă împreună cu utilizatori CAA și profesioniști vorbitori de limba română.

Familia completă de grile în limba română

Cele opt fișiere formează un singur parcurs planificat. Fiecare grilă sursă mai mare păstrează toate etichetele vizibile distincte din setul anterior. Vocabularul crește de la 17 cuvinte și expresii distincte în Easy Access 4 la 573 în Core Communication 90, iar pagina principală evoluează de la patru poziții mari la o grilă 10 × 9 cu 70 de cuvinte și toate cele 20 de căi tematice vizibile.

Set de vocabular	Grilă	Descriere	Celule de vocabular	Etichete distincte
Easy Access 4	2 × 2	Patru celule mari pe fiecare ecran, cu acces imediat la dorințe, refuz, ajutor și Mai multe, plus vocabular asociat pentru persoane, acțiuni de bază, sprijin urgent și informații personale.	19	17
Easy Access 6	3 × 2	Un set spațios pentru cereri simple, refuz, emoții, vocabular despre corp și solicitarea ajutorului.	41	39
Easy Access 12	4 × 3	Unsprezece cuvinte pe pagina principală, cu vocabular asociat pentru comunicarea cotidiană, sănătate, sprijin și informații personale.	155	105
Easy Access 18	6 × 3	Acces direct la întrebări, nevoi și emoții, cu o gamă mai largă de subiecte cotidiene.	332	217
Easy Access 24	6 × 4	Mai mult limbaj disponibil imediat și vocabular mai amplu pentru subiecte cotidiene, informații personale și sprijin.	439	316
Core Communication 30	6 × 5	Douăzeci și patru de cuvinte și șase căi directe către subiecte pe pagina principală, cu vocabular mai amplu pentru construirea propozițiilor și viața de zi cu zi.	532	406

Set de vocabular	Grilă	Descriere	Celule de vocabular	Etichete distincte
Core Communication 50	10 × 5	Patruzeci de cuvinte și zece căi directe către subiecte pe pagina principală, cu pronume, întrebări, forme verbale românești, cuvinte de legătură și vocabular tematic extins.	743	536
Core Communication 90	10 × 9	Șaptezeci de cuvinte și toate cele 20 de căi către subiecte pe pagina principală, oferind cea mai amplă selecție de vocabular românesc de bază, gramatică, informații personale, sprijin și limbaj cotidian din această familie.	805	573

Valorile de mai sus sunt date de produs verificate în registrul curent al descrierilor pentru familia în limba română. Celulele de vocabular includ folosirile repetate ale cuvintelor în folderele asociate; etichetele distincte numără cuvintele și expresiile vizibile diferite. Aceste valori descriu produsul și nu reprezintă rezultate ale cercetării.

Dovezi comune cu familia în engleza britanică

Mai multe dimensiuni ale grilei

Symboloud nu presupune că o singură dimensiune a grilei se potrivește tuturor comunicatorilor. Dimensiunea țintei, numărul de opțiuni, controlul motor, accesul vizual și cantitatea de limbaj disponibil interacționează. Modelul individualizat pentru ecrane tactile al lui Bertuccio și Sanger a estimat configurații optime diferite pentru copii diferiți cu paralizie cerebrală diskinetică, inclusiv valori între 4 și 24 de butoane (Bertuccio și Sanger, 2018) [3]. Studiul nu a evaluat Symboloud sau vocabularul românesc, dar susține oferirea mai multor dimensiuni în locul tratării uneia singure ca fiind potrivită universal.

Vocabular de bază și vocabular tematic

Fiecare grilă combină cuvinte reutilizabile cu vocabular personal, de sprijin și tematic. Această structură susține funcții de comunicare care depășesc solicitarea și evită un sistem dominat de substantive. Cercetările privind vocabularul de bază și ghidurile profesionale susțin accesul la pronume, verbe, descriptori și întrebări, alături de cuvinte personalizate și specifice contextului (ASHA, n.d.; Erickson et al., 2019; Project Core, 2019; RCSLT, 2026) [1,4,7,8].

Grilele mai mici conțin vocabular cu adevărat redus. Ele nu ascund toate cele 573 de etichete în spatele unei navigări extinse. Astfel se păstrează avantajul de acces al unui număr mai mic de opțiuni și se creează o creștere reală a vocabularului între seturi. Orice grilă poate rămâne o opțiune pe termen lung; familia nu este o scară de dezvoltare pe care fiecare persoană trebuie să o parcurgă.

Organizare stabilă și păstrarea vocabularului

Pozițiile stabile și gruparea previzibilă pot reduce căutarea vizuală și pot susține învățarea prin folosire repetată. Cercetările privind designul afișajelor CAA susțin organizarea spațială deliberată, reducerea aglomerării și pozițiile consecvente ale simbolurilor, arătând totodată că performanța depinde de persoană și de sarcină (Light et al., 2019; Wilkinson, Gilmore și Qian, 2022) [6,12]. Coordonatele exacte nu pot rămâne identice când afișajul trece de la două la zece coloane. Symboloud păstrează vocabularul, direcția gramaticală generală și căile familiare, fără a pretinde continuitatea exactă a planului motor între toate dimensiunile.

Culorile și Cheia Fitzgerald modificată

Toate cele opt grile folosesc aceeași Cheie Fitzgerald modificată ca familia în engleza britanică. Aceasta oferă echipelor din Regatul Unit un indiciu gramatical familiar și menține consecvența atunci când o persoană de sprijin lucrează cu seturi Symboloud în limbi diferite. Smartbox descrie o convenție britanică înrudită în Super Core (Smartbox, 2022) [9].

Culoare	Rol
Galben	Persoane și pronume
Verde	Acțiuni și verbe
Portocaliu	Cuvinte care denumesc
Albastru	Cuvinte descriptive
Mov	Cuvinte interogative
Gri	Cuvinte funcționale și navigare
Roz	Limba social și expresii complete
Roșu	Cuvinte funcționale importante

Culoarea este tratată ca un indiciu secundar. Thistle și Wilkinson au identificat un beneficiu al organizării pe clase de cuvinte, dar nu al culorii de fundal, iar cercetările mai ample arată că gruparea, spațierea, aglomerarea și culoarea interacționează (Thistle și Wilkinson, 2017; Light et al., 2019) [6,11]. Etichetele românești tipărite, simbolul, gruparea și poziția învățată rămân elementele principale. Culoarea poate fi redusă sau eliminată dacă îngreunează accesul.

Simboluri consecvente

Conceptele comune folosesc simboluri SymbolStix consecvente în toate cele opt grile. Consecvența simbolurilor reduce reînvățarea vizuală inutilă atunci când un cuvânt apare în mai multe foldere sau când utilizatorul trece la un set mai mare. Dacă două forme românești exprimă sensuri gramaticale diferite, celulele pot necesita simboluri distincte chiar dacă o căutare în engleză ar returna aceeași imagine. Simbolul trebuie să fie ușor de înțeles pentru comunicator și trebuie verificat în utilizare, nu presupus corect doar pe baza termenului folosit în biblioteca de simboluri.

Decizii privind limba română

Un sistem românesc nu o listă tradusă din engleză

Listele publicate de vocabular de bază diferă între limbi, iar un concept util într-o limbă poate să nu corespundă unui singur cuvânt sau unei singure forme gramaticale în alta. Soto și Tönsing arată că listele de vocabular de bază nu ar trebui traduse pur și simplu, deoarece vocabularul reprezintă concepte și gramatică specifice limbii (Soto și Tönsing, 2024) [10]. O analiză a dezvoltării sistemelor CAA în alte limbi decât engleza a constatat, în mod similar, că reprezentarea vocabularului, semantica, morfologia, sintaxa, vorbirea și cultura influențează designul sistemului (Amery et al., 2022) [2].

Familia în limba română păstrează scopurile comunicaționale și principiile de dezvoltare ale setului în engleza britanică, fără a-i copia formele de suprafață. Conținutul tematic include vocabular românesc despre familie, mâncare, educație, muncă, transport, sănătate și interacțiune socială, iar folderele Personal și Sprijin oferă expresii pentru identitate, consimțământ, ajutor urgent și repararea comunicării.

Forme verbale flexionate utile

Verbele românești transmit informații despre persoană și număr, iar flexiunea lor este considerabil mai bogată decât în engleză. Grila folosește forme imediat rostibile la persoana întâi, precum vreau, merg, simt, fac, pot, am, iau și dau, în loc să ofere doar infinitivele din dicționar. Scopul este practic: selectarea unei singure celule trebuie să poată produce adesea un mesaj util, fără ca utilizatorul să fie obligat să construiască o secvență de tip englezesc pronume plus infinitiv. Morfologia verbului românesc justifică tratarea acestor forme ca opțiuni lingvistice distincte (Herce și Pricop, 2025) [5].

Pronume și subiecte omise

Limba română permite frecvent omiterea subiectului deoarece acordul verbal indică persoana și numărul. Grilele nu impun folosirea unui pronume înaintea fiecărui verb. Pronume precum eu, tu, el, ea, noi, voi, ei și ele rămân disponibile pentru accentuare, contrast, clarificare și referire la alte persoane. Această soluție păstrează construcția naturală a propozițiilor românești și valoarea pronumelor explicite pentru învățarea și repararea comunicării CAA (Vasilescu, 2026) [14].

Gen număr și determinanți

Grilele mai mari introduc contraste importante în limba română, inclusiv demonstrative și determinanți masculini și feminini precum acesta și aceasta, acela și aceea, acest și această, acel și aceea, precum și un și o. Acestea nu sunt dubluri decorative. Ele oferă acces la distincții gramaticale pe care engleza le exprimă adesea printr-o singură formă. Descriptorii folosesc pe grilă o formă implicită practică și trebuie personalizați sau extinși atunci când acordul de gen și număr este important pentru mesaje cotidiene ale comunicatorului.

Clitice expresii complete și cuvinte funcționale

Unele mesaje cu valoare ridicată sunt mai clare ca forme românești complete, inclusiv ajută-mă, îmi place, nu-mi place, mă numesc și nu mă atinge. Grilele mai mari adaugă cuvinte funcționale și marcatori precum că, să, pentru că, dacă, de, din, la, în și pe. Un simbol nu poate reprezenta complet fiecare utilizare gramaticală a acestor cuvinte scurte, astfel încât eticheta tipărită, vorbirea, culoarea și poziția stabilă funcționează împreună. Traducerile în engleză din hărțile de limbaj sunt materiale de sprijin pentru echipele vorbitoare de engleză; ele nu înlocuiesc eticheta sau vorbirea în limba română.

Diacritice și ortografie românească

Grila păstrează diacriticele românești în etichete și vorbire, inclusiv ă, â, î, ș și ț. DOOM3 al Academiei Române este referința normativă actuală pentru ortografia, pronunția și morfologia limbii române standard (Academia Română, 2021) [13]. Eliminarea diacriticelor poate schimba pronunția, reduce lizibilitatea și afecta sinteza vocală, de aceea ele trebuie păstrate în grilă, în hărțile de limbaj exportate și în descrierile de pe site.

Vocabular personal și relevant cultural

Vocabularul furnizat este un punct de plecare. Numele, relațiile, mâncarea, rutinele, locurile, școala, munca, credința, informațiile medicale și expresiile preferate trebuie să reflecte persoana și comunitatea sa vorbitoare de limba română. Ghidurile ASHA și analiza sistemelor CAA în alte limbi decât engleza susțin vocabularul relevant lingvistic și cultural și personalizarea (ASHA, n.d.; Amery et al., 2022) [1,2]. Personalizarea trebuie să adauge limbaj util fără a muta în mod nejustificat pozițiile deja învățate ale cuvintelor folosite frecvent.

Cum se dezvoltă familia de grile

Tranziție	Creșterea vocabularului	Ce aduce capacitatea suplimentară
Easy Access 4 la 6	17 la 39 de etichete distincte	Adaugă referirea explicită la sine, da, mai multe acțiuni, emoții, vocabular despre corp și expresii suplimentare pentru sprijin.
Easy Access 6 la 12	39 la 105	Adaugă un vocabular compact pe pagina principală și pagini tematice cotidiene mai ample pentru descrieri, sănătate, mâncare, casă, locuri, tehnologie și informații personale.
Easy Access 12 la 18	105 la 217	Adaugă întrebări directe, nevoi și forme pentru construirea propozițiilor și deschide subiecte despre școală, timp liber, timp, natură, animale, numere și alte domenii.
Easy Access 18 la 24	217 la 316	Adaugă am, iau, dau, aici, acolo și cum pe pagina principală și extinde paginile tematice deja stabilite.
Easy Access 24 la Core Communication 30	316 la 406	Mută șase căi tematice importante pe pagina principală și extinde întrebările, emoțiile, acțiunile și vocabularul pentru construirea propozițiilor.

Tranziție	Creșterea vocabularului	Ce aduce capacitatea suplimentară
Core Communication 30 la 50	406 la 536	Extinde pronumele, întrebările, formele verbale uzuale, cuvintele de legătură și vocabularul tematic, cu zece căi directe pe pagina principală.
Core Communication 50 la 90	536 la 573	Plasează 70 de cuvinte și toate cele 20 de căi pe pagina principală și completează cea mai amplă arhitectură românească de gramatică și subiecte din această familie.

Sinteza vocală și tastatura dispozitivului

Symboloud folosește o voce compatibilă cu sinteza text-în-vorbire Android instalată pe dispozitiv. Vorbirea în limba română depinde, prin urmare, de motorul de sinteză disponibil, de vocea românească și de configurația Android. Vocea aleasă trebuie testată cu diacritice, nume, verbe flexionate, clitice și expresii personale mai lungi. O grilă scrisă corect nu poate garanta o pronunție naturală din partea fiecărei voci furnizate de terți.

Familia nu dublează o pagină completă de litere în interiorul fiecărei grile, deoarece tastatura dispozitivului Android oferă introducerea alfabetică. Astfel, vocabularul grilei rămâne concentrat pe comunicarea susținută de simboluri, iar scrierea rămâne disponibilă prin dispozitiv. Accesibilitatea și adecvarea tastaturii trebuie stabilite individual.

Limitele dovezilor și utilizarea recomandată

Niciun studiu publicat nu stabilește vocabularul românesc Symboloud exact, ordinea celulelor sau cele opt praguri de tranziție. Familia în limba română nu este prezentată aici ca un standard validat clinic pentru toți utilizatorii români de CAA. Studiile privind organizarea afișajelor folosesc adesea eșantioane mici sau specifice unui diagnostic, iar dovezile pentru culoarea gramaticală de fundal sunt mixte. Cercetarea CAA specifică limbii române rămâne limitată în comparație cu cercetarea în limba engleză.

Concluzia practică este folosirea familiei ca punct de plecare coerent, urmată de personalizare. Alegerea trebuie să țină seama de accesul vizual, controlul motor, limbaj, alfabetizare, partenerii de comunicare, mediile de utilizare și prioritățile proprii ale persoanei. Echipele trebuie să păstreze pozițiile utile deja învățate, să testeze vorbirea în limba română pe dispozitivul real și să solicite contribuția comunicatorului și a partenerilor vorbitori de limba română. Feedbackul trebuie să ducă la revizuirii atunci când vocabularul, gramatica, simbolurile sau conținutul cultural nu funcționează natural în utilizare.

Referințe

Citările din text folosesc formatul Harvard autor-dată. Numerele dintre paranteze pătrate indică intrarea numerotată corespunzătoare de mai jos. Fișierele interne ale grilelor Symboloud și registrul descrierilor au fost folosite pentru verificarea produsului, dar nu sunt prezentate ca publicații de cercetare.

- [1] American Speech-Language-Hearing Association (n.d.) Augmentative and Alternative Communication (AAC). ASHA Practice Portal. Available at: <https://www.asha.org/practice-portal/professional-issues/augmentative-and-alternative-communication/> (Accessed: 19 September 2026).
- [2] Amery, R., Thirumanickam, A., Barker, R., Lowell, A., Theodoros, D. and Raghavendra, P. (2022) 'Developing augmentative and alternative communication systems in languages other than English: A scoping review', *American Journal of Speech-Language Pathology*, 31(6), pp. 2900–2919. https://doi.org/10.1044/2022_AJSLP-21-00396
- [3] Bertuccio, M. and Sanger, T.D. (2018) 'A model to estimate the optimal layout for assistive communication touchscreen devices in children with dyskinetic cerebral palsy', *IEEE Transactions on Neural Systems and Rehabilitation Engineering*, 26(7), pp. 1371–1380. <https://doi.org/10.1109/TNSRE.2018.2840445>
- [4] Erickson, K., Geist, L., Hatch, P. and Quick, N. (2019) *The Universal Core Vocabulary: Technical Report*. Chapel Hill, NC: Center for Literacy and Disability Studies, University of North Carolina at Chapel Hill.
- [5] Herce, B. and Pricop, B. (2025) 'VeLeRo: an inflected verbal lexicon of standard Romanian and a quantitative analysis of morphological predictability', *Language Resources and Evaluation*, 59, pp. 621–637. <https://doi.org/10.1007/s10579-024-09721-3>
- [6] Light, J., Wilkinson, K.M., Thiessen, A., Beukelman, D.R. and Fager, S.K. (2019) 'Designing effective AAC displays for individuals with developmental or acquired disabilities: State of the science and future research directions', *Augmentative and Alternative Communication*, 35(1), pp. 42–55. <https://doi.org/10.1080/07434618.2018.1558283>
- [7] Project Core (2019) *Universal Core Vocabulary: Facilitator Guide*. Chapel Hill, NC: Center for Literacy and Disability Studies, University of North Carolina at Chapel Hill.

- [8] Royal College of Speech and Language Therapists (2026) Augmentative and Alternative Communication (AAC): Guidance. London: RCSLT. Available at: <https://www.rcslt.org/members/clinical-guidance/augmentative-and-alternative-communication/augmentative-and-alternative-communication-guidance/> (Accessed: 19 September 2026).
- [9] Smartbox (2022) Super Core: Getting Started. UK edition. Smartbox Assistive Technology.
- [10] Soto, G. and Tönsing, K. (2024) 'Is there a universal core? Using semantic primes to select vocabulary across languages in AAC', *Augmentative and Alternative Communication*, 40(1), pp. 1–11. <https://doi.org/10.1080/07434618.2023.2243322>
- [11] Thistle, J.J. and Wilkinson, K.M. (2017) 'Effects of background color and symbol arrangement cues on construction of multi-symbol messages by young children without disabilities: Implications for aided AAC design', *Augmentative and Alternative Communication*, 33(3), pp. 160–169. <https://doi.org/10.1080/07434618.2017.1336571>
- [12] Wilkinson, K.M., Gilmore, R. and Qian, Y. (2022) 'Judicious arrangement of symbols on a simulated augmentative and alternative communication display optimizes visual attention by individuals with Down syndrome', *Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, 65(2), pp. 710–726. https://doi.org/10.1044/2021_JSLHR-21-00278
- [13] Academia Română, Institutul de Lingvistică 'Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti' (2021) *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, third edition. Available at: <https://doom.lingv.ro/> (Accessed: 19 September 2026).
- [14] Vasilescu, A. (2026) 'Subiectul nul vs subiectul pronominal în limba română actuală. Distribuție și constrângeri pragmadiscursive', in *Variație sintactică în româna actuală*, pp. 307–354. https://doi.org/10.48154/b21_25/11